

**ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ
УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ
ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ:
АСПЕКТИ РЕІНТЕГРАЦІЇ КРИМУ
В ГОСПОДАРСЬКИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ**

**Матеріали VIII Міжнародної
науково-практичної конференції**

14 листопада 2024 року

Підприємствам варто орієнтуватися на інфляційно-чутливе ціноутворення, використовувати високоліквідні активи з інфляційною прив'язкою та формувати резерви в альтернативних активах для збереження вартості фінансових ресурсів. Ключовими напрямками управління в умовах інфляції стають переоцінка інвестиційних проєктів, диверсифікація джерел фінансування і використання інструментів хеджування. Такий підхід дозволяє знизити ризики, пов'язані з нестабільністю зовнішнього середовища, і підвищити стійкість до економічних викликів. Завдяки систематичному аналізу макроекономічних показників та адаптації фінансових стратегій до умов високої інфляції, підприємства можуть підтримувати конкурентоспроможність, залишаючись гнучкими в умовах мінливих ринкових умов.

Список використаних джерел

1. Богач О. В., Клименко Т. В. Аналіз та оцінка інфляційних процесів в Україні. *Молодий вчений*. 2021. 31 серпня. № 96. Ст. 115–119.
2. Коваленко Д. І. Гроші та кредит: теорія і практика. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 352 с.
3. Аністратенко Н. В., Паренюк Л. В. Моделі розвитку глобальної економіки в епоху інфляційних шоків. *Ефективна економіка*. 2024. № 7.

Пилипенко Ольга Олегівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та обліку
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ БОРГОВОЇ ПОЛІТИКИ В ПОВОЄННІЙ ЕКОНОМІЦІ

У світі не існує єдиного підходу до інституційного забезпечення реалізації боргової політики, особливо в умовах післявоєнного відновлення економіки. Однак, найбільш поширеними є три моделі: урядова, банківська та агентська.

Урядова модель передбачає, що цілі управління боргом відповідають цілям бюджетної політики і що управління боргом делеговано міністерствам. Ця модель прийнята в Естонії, Іспанії, Литві, Люксембурзі, Польщі, Словенії, Італії та Чехії.

Управління державним боргом у банківській моделі здійснюється через центральний банк. Цілі, завдання, стратегії та операції якого переважно підпорядковані цілям монетарної політики. Ця модель реалізована на Кіпрі, в Данії та на Мальті.

Агентська модель означає, що функції управління державним боргом зосереджені в одному незалежному агентстві і характеризується високим ступенем прозорості його діяльності. Прикладами реалізації цієї моделі є Австрія, Нідерланди, Бельгія, Фінляндія, Франція, Греція, Ірландія, Латвія, Німеччина, Португалія, Словаччина, Угорщина, Великобританія та Швеція [1, с. 201].

Якою б не була інституційна модель управління державним боргом, головними завданнями в повоєнній економіці залишаються боргова стратегія, управління ліквідністю та обслуговування боргу. Боргова політика включає формулювання відповідних стратегій, прийняття урядових рішень, ухвалення річних планів фінансування та впровадження планів боргових запозичень. Рівень економічного розвитку країни та рівень боргової платоспроможності визначаються такими показниками, як ВВП, міжнародний платіжний баланс, обмінний курс національної валюти щодо іноземних валют, ВНП, національний дохід та інші. Крім того, одним із критеріїв економічного розвитку можна назвати державний борг.

Динаміка формування державного боргу України характеризується постійним зростанням його розміру, гарантованого державного боргу та відповідних витрат на його обслуговування, зумовлених постійним дефіцитом державного бюджету, від'ємним платіжним балансом країни.

Нинішня тенденція зростання державного боргу України обумовлена в основному військовими діями, які характеризуються:

- впливом державного боргу на грошово-кредитну політику (скорочення національних заощаджень знижує пропозицію

капіталу і призводить до підвищення реальних процентних ставок);

- «непоправною шкодою» від податків, пов'язаних з необхідністю сплати додаткових податків для обслуговування боргу;
- негативним впливом державного боргу на чутливість національної економіки до можливих криз;
- зниженням політичної та економічної незалежності країни [2, с. 74].

У процесі моделювання боргової політики в післявоєнних економічних умовах для прогнозування основних показників державного боргу, особливо розміру державного боргу та гарантованого державою боргу, необхідне застосування трендових моделей [3].

До основних показників, що характеризують розмір державного боргу, відносяться:

- частка державного боргу до ВВП, у %;
- частка загального зовнішнього боргу країни в експорті товарів і послуг, у %;
- відношення боргу в іноземній валюті до загального боргу.

Значні загрози борговій стійкості України, пов'язані з війною, включають:

- масове вилучення грошових ресурсів для підтримки ключових галузей економіки;
- значна частина структури державного боргу деномінована в іноземній валюті або прив'язана до обмінних курсів;
- державний борг і гарантований державою борг є значними відносно ВВП країни;
- державний і гарантований державою борг є високим відносно рівня доходів державного бюджету.

У цьому випадку рекомендується використовувати багатofакторний кореляційно-регресійний аналіз для моделювання різних сценаріїв розвитку, щоб дослідити ступінь впливу кожного фактору, введеного в модель, на показники ефективності дослідження при середньому рівні впливу інших факторів.

Стратегічним завданням боргової політики в повоєнній економіці є знаходження оптимального співвідношення між борговим і податковим фінансуванням бюджетних видатків. Рекомендується, щоб боргові стратегії базувалися на наукових принципах. Структуру та розмір зовнішнього державного боргу слід прогнозувати на часові інтервали в декілька років, щоб забезпечити збалансований бюджет, стабільне економічне зростання та міцну фінансову систему. Тому стратегічною метою боргової політики має стати оптимізація структури запозичення коштів та максимізація вигод від використання.

Управління державним боргом України здійснюється за взаємодії Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Національного банку України та Державної казначейської служби України, які згідно з покладеними функціями та повноваженнями, відповідають за розробку та реалізацію ефективної стратегії державного боргу, метою якої є забезпечення фінансової стабільності та боргової стійкості країни.

Отже, формування ефективної боргової політики держави потребує чіткої координації дій у всіх сферах і ланках фінансово-економічної системи. Стратегічна мета проведення ефективної політики державного боргу в повоєнній економіці – отримати максимальний зиск від використання позикових коштів та уникнути в майбутньому макроекономічних труднощів і проблем з платіжним балансом.

Список використаних джерел

1. Романенко О. Р. Фінанси : підручник для Вищих навчальних закладів. *Міністерство освіти і науки України*. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 310 с.
2. Економіка відновлення : навчальний посібник / за ред. В. І. Грушка. Київ : Ліра-К, 2024. 286 с.
3. Федорович І. М. Моделювання динаміки державного боргу та факторів впливу на неї. *Економічний аналіз*. 2014. Т. 16. № 1. С. 257–267. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2014_16%281%29__38